

РОЗДІЛ 4 ПЕРЕКЛАДОЗНАСТВО

УДК 811.11

DOI <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2021.18.33>

ДІЄСЛОВА TO BE, TO HAVE, TO DO: ФУНКЦІЇ У РЕЧЕННІ, ЗАСТОСУВАННЯ ТА СПОСОБИ ПЕРЕКЛАДУ СЛІВ

THE VERBS TO BE, TO HAVE, TO DO: THEIR FUNCTIONS IN A SENTENCE, THE USE AND WAYS OF THE TRANSLATION OF THE WORDS

Бичок А.В.,

orcid.org/0000-0001-8211-0059

кандидат педагогічних наук, доцент,

*доцент кафедри іноземних мов та інформаційно-комунікаційних технологій
Західноукраїнського національного університету*

Боднар О.Б.,

orcid.org/0000-0002-5453-9859

кандидат філологічних наук, доцент,

*доцент кафедри іноземних мов та інформаційно-комунікаційних технологій
Західноукраїнського національного університету*

У статті досліджено синтаксичні та граматичні функції дієслів to be, to have, to do у реченні. Продемонстровано залежність коректного перекладу від правильного і швидкого визначення ролі цих слів у реченні. Показано, як переклад може змінюватися залежно від слів, які йдуть після to be, to have, to do. Оскільки дієслово to be є одним із найчастіше вживаних, найпопулярнішим в англійській мові та використовується щодня, майже в кожному реченні, важливо розібратися, як, коли і в яких формах це дієслово вживається. Дієслова to be, to have, to do можуть бути як допоміжними, так і смисловими. Дієслово to be може описувати розташування, стан чи давати характеристику певній особі чи предмету. Дієслово to have може бути смисловим, допоміжним, модальним; залежно від цього змінюється переклад. Також із цим дієсловом побудовано багато сталих конструкцій і стійких словосполучень. Дієслово to do подібно до попередніх дієслів може бути смисловим, допоміжним, в англійській мові з ним побудовано сталі словосполучення. На прикладах показано важливість швидкого і правильного визначення функцій цих дієслів у реченні.

Актуальність дослідження зумовлена недостатнім вивченням перекладу дієслів to be, to have, to do.

Розглянуто вживання дієслів з інфінітивом та утворення певних конструкцій, розуміння яких впливає на точність перекладу.

Показано, наскільки важливу роль відіграє знання Use of English, а саме сталих конструкцій. Статтю присвячено також дослідженню методів перекладу сталих конструкцій із конкретизацією та визначенням їхньої функції у реченнях. Продемонстровано важливість аналізу внутрішніх смислових зв'язків між компонентами у словосполученні. Доведено, що немає єдиного універсального способу перекладу. Показано важливість поєднання знань рідної та іноземної мов, вмінь, досвіду і звичайного перекладацького чуття у процесі перекладу дієслів to be, to have, to do.

Ключові слова: to be, to have, to do, переклад, лексичне значення, граматичне значення, інфінітив, дієслово-зв'язка.

The article deals with syntactic and grammatical functions of the verbs to be, to have, to do in a sentence. The dependence of a correct translation on a right and quick defining of the role of the given verbs in a sentence has been demonstrated. The authors showed the change of a translation depending on the words after to be, to have, to do. Therefore, to be is one of the most frequent words and the most popular in English, which is used every day, almost in each sentence that is why it is important to define how, when and in which forms this verb is used. The given verbs to be, to have, to do can have both auxiliary and semantic meaning. The verb to be can describe placement, condition and characterize some person or subject. The verb to have can be semantic, auxiliary and modal meaning and translation can change depending on its meaning. Many phrases are built with this verb. The verb to do has similar meaning as previous verbs; it can have semantic and auxiliary meaning and is used in building phrases in English. The authors provided examples showing the necessity of a quick and correct defining of functions of the given verbs in a sentence to have a correct translation.

The actuality of the given investigation is in insufficient study of the translation of the verbs to be, to have, to do taking into account their roles and functions in sentences.

The usage of the verbs with infinitive and making some constructions, the understanding of which influences the accuracy of the translation.

It was shown the importance of knowing the Use of English including phrases because not knowing the given phrases true translation can not be made. The article is devoted to the investigation of the ways of the translation of phrases. The importance of the analysis of internal semantic connection between components in a phrase taking into consideration also a wide context has been shown. It was proved that there is no one universal way of translation. It was demonstrated the importance of combination of a good command of both native and foreign languages, skills, experience and usual translation feeling translating the verbs to be, to have, to do.

Key words: to be, to have, to do, translation, lexical meaning, grammatical meaning, infinitive, verb-conjunction.

Постановка проблеми. Останніми роками у навчальний процес закладів вищої освіти впроваджується теорія перекладу (вступ до теорії перекладу) як лінгвістична дисципліна у галузі спеціальної філологічної освіти. Глобальні аспекти теорії перекладу окреслюють складну картину дидактичних проблем і теоретичних основ перекладу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми перекладу досліджували науковці: В.І. Карабан, Л.Г. Верба, Д.І. Квеселевич, В.П. Сасіна, В.Ю. Парашук, Л.С. Бархударов, Є.В. Бреус, Дж. Мейс та ін., проте багато проблем у курсі «Основи перекладу» залишаються сьогодні недостатньо вивченими. Ми будемо досліджувати на основі педагогічного спостереження, бесід, інтерв'ю стан проблеми використання і перекладу допоміжних дієслів to be, to have, to do в англійській мові. Перспективою у майбутньому буде якісний переклад з англійської мови на українську і навпаки для різних особливих випадків (перекладу анотацій, реклами, матеріалів міжнародних виставок і конференцій).

Виклад основного матеріалу. Дієслова to be, to have, to do виконують у реченнях різноманітні синтаксичні та граматичні функції. Все залежить від того, зберігають, втрачають чи змінюють вони свої первісні значення. Для правильного перекладу цих дієслів важливо швидко і точно визначити їх роль у реченні. Варто пам'ятати про те, що функції та значення допоміжних дієслів, як і їх переклад, можуть змінюватися залежно від того, яке слово іде за ними. Розглянемо окремо кожне із цих дієслів.

I. Функції у реченні дієслова to be [1].

1. Як за смисловим дієсловом, за ним «іде» іменник.

The students are in the classroom	Студенти є в аудиторіях
His native town was in the mountains	Його рідне місто було у горах
He will be here in a few minutes	Він буде тут через декілька хвилин

У реченні під час перекладу використовуються дієслова *є*, *бути* у тому випадку, якщо за ним (дієсловом) «іде» обставина (прислівник чи іменник із прийменником).

2. Як дієслово-зв'язка: за ним «іде» іменник без прийменників або група слів.

The is a teacher	Вона вчителька
Shakespeare was the greatest poet and playwright of his time	Шекспір був найбільшим поетом і драматургом свого часу.

Якщо дієслово *to be* використовується у теперішньому часі, то воно не потребує перекладу, на відміну від минулого і майбутнього часів.

3. Як допоміжне дієслово: за ним іде дієприкметник теперішнього або минулого часу.

He is working fast	Він працює швидко
The statue is broken	Статуя розбита

Дієслово *to be* не перекладається. Усі часові еквіваленти шукають в українській мові.

4. Модальне дієслово: передує інфінітиву смислового дієслова із часткою *to*, має значення можливості, наміру.

We are to meet at the entrance of the theatre at a quarter to eight	Ми повинні зустрітися біля входу в театр за чверть до восьмої
You are to take a spoonful of this medicine after each meal	Ви повинні приймати ці ліки після кожного прийому їжі
Responsibilities and obligations possessed by companies are to be envied	Можна позаздрити цій відповідальності й тим обов'язкам, котрі мають компанії/фірми

Дієслово *to be*+ інфінітив має модальне значення і може виражати:

а) повинність, яка зумовлена планом або домовленістю і перекладається за допомогою слова *повинен* чи дієсловом у майбутньому часі [2].

Next week the President is to meet with the residents of this small mining town	Наступного тижня Президент має зустрітися (зустрінетися) із жителями цього маленького шахтарського містечка
---	---

Форма *was*+ перфектна форма інфінітиву означає, що дія не відбулася;

б) можливість (*to be* + пасивна форма інфінітиву):

Her education which she got in Cambridge is to be envied	Можна тільки позаздрити тій гарній освіті, яку вона отримала, навчаючись у Кембриджі
--	--

в) бажання в умовних реченнях, намір. Потрібно зазначити, що іноді для перекладу потрібно використовувати займенник у неозначено-особовому значенні.

New there is a clear imperative before us all: to stand together against the common danger if our nation and the world are to avoid even greater ecological catastrophe	Нині усі мріють тільки про одне – об'єднатися проти спільної небезпеки, якщо наша нація й увесь світ бажають уникнути ще більшого екологічного колапсу
---	--

Необхідно пам'ятати, що *to be*+ інфінітив може утворювати і складений присудок, у якому *to be* виступає як дієслово-зв'язка, а інфінітив – як предикатив.

Her wish is to find a constructive answer to his question	Її бажання знайти конструктивну відповідь на її запитання
---	---

II. Розглянемо функції дієслова *to have* у реченні:

1. Як за смисловим дієсловом у реченні, за ним стоїть прямий додаток.

This material has many valuable qualities	Цей матеріал має багато цінних властивостей/якостей
---	---

2. Дієслово *to have* перекладається за допомогою слів *мати, володіти*. Як допоміжне дієслово *to have* буде дієприкметник минулого часу.

I have known him for many years	Я знаю його багато років
---------------------------------	--------------------------

У цьому випадку дієслово *to have* не перекладається.

3. У сталих словосполученнях і висловах значення дієслова *to have* зливається зі значенням його прямого доповнення – іменника. Такі поєднання мають стійкий характер і зазвичай реєструються у словниках.

Did you have dinner? Ти пообідав?

Let's have a walk. Давай прогуляємося.

Речення перекладається за допомогою утворення однокореневого дієслова, яке відповідає за значенням прямому додатку [3].

4. Виконуючи функцію модального дієслова, *to have* має таку структуру: за ним іде інфінітив із часткою *to*; речення може виражати необхідність, стимул чи сприяння у здійсненні певних

дій з ініціативи особи/предмета, незалежно від волі та бажання, спрямованих на нього.

He has to come here daily	Йому потрібно прийти сюди щодня
---------------------------	---------------------------------

We had to change the design of the machine to fit it to the needs of our plant	Ми мусили змінити конструкцію станка, щоби прилаштувати його до потреб нашого заводу
--	--

We had them beaten this time	Цього разу ми зробили все, щоб вони програли
------------------------------	--

The town council has had there houses built in this district	Міська рада побудувала три будинки в цьому районі
--	---

We had a note handed to us	Нам вручили записку
----------------------------	---------------------

Варто зазначити, що поєднання дієслова *to have* + інфінітив означає повинність (обов'язок), виражену необхідністю або силою обставин. Зазвичай українською мовою це перекладається словами: *довелося, доведеться, доводиться*.

The negotiations might fail. In that event the Government would have to decide what to do	Переговори можуть бути невдалими. У такому випадку урядові довелося б вирішувати, що робити далі
---	--

Дієслово *to have* у поєднанні зі складним додатком (ім'я + безособова форма дієслова або прислівник) передає:

а) дію, здійснену за ініціативою особи, вираженої підметом:

The town council has had three houses built	Міська рада збудувала три будинки
---	-----------------------------------

б) дію, здійснену поза волею або бажанням особи, що виражена підметом і спрямована на нього:

We had a book handed to us	Нам передали книжку
----------------------------	---------------------

в) каузативність (спонукання, сприяння здійсненню дії). Українською мовою ми передаємо її за допомогою таких слів, як *владнати; припустити; зробити так, щоб; домогтися того, щоб*; та іншими лексичними засобами:

They will have him back	Вони примусять його повернутися
-------------------------	---------------------------------

Потрібно зазначити, що іноді точне значення *to have* можна встановити та визначити лише за допомогою широкого контексту. У такому разі завдання перекладача полягає у використанні різноманітних лексичних засобів, що най-

більш точно передають значення англійського речення.

III. Використання дієслова *to do* і його функції у реченні.

1. Як смислове дієслово *to do* використовується у ролі простого присудка.

I do my work honestly	Я виконую свою роботу чесно
-----------------------	-----------------------------

У перекладі використовуються часто дієслова *робити, виконувати*.

2. У формі допоміжного дієслова бере участь у формуванні запитальних і заперечних форм дієслів у теперішньому і минулому часах групи Indefinite.

Do you study English or German?	Ви вивчаєте англійську чи німецьку мову?
---------------------------------	--

I didn't go to the University yesterday	Вчора я не ходив/ходила в університет
---	---------------------------------------

Як допоміжне дієслово українською мовою не перекладається.

3. Дієслово-підсилювач. Застосовують в особовій формі перед смисловим дієсловом; виконує емоційно-підсилювальну функцію, підкреслює стимул до дії чи прохання (у наказовому способі) [4].

Do come to this lecture	Приходьте ж на цю лекцію
-------------------------	--------------------------

In fact his words did show that he was reluctant to get involved	Насправді його слова дійсно показали, що він не хоче у цьому брати участь
--	---

Речення перекладаються за допомогою підсилювальних прислівників: *дійсно, все-таки, частки же/ж*.

Дієслово *to do* виконує функцію дієслова-замінника, що грає роль самостійного члена речення (присудка), а тому виділяється наголосом [5]:

Did the Foreign Secretary know that such an arrangement existed?	Чи знав міністр закордонних справ, що існує така домовленість?
--	--

His replies in Parliament yesterday clearly implied that he did	Із його відповідей у парламенті можна було чітко зрозуміти, що він знав
---	---

Ці речення або перекладаються відповідним дієсловом, реченням, або не перекладаються взагалі. У поєднанні зі словом *so* перекладається *зробити це*.

Дієслово *to do* підкреслює факт виконання дії та підсилює значення цієї дії, вираженої дієсловом-присудком у стверджувальній формі Past або Present Indefinite. Українською ж мовою *to do* перекладається *дійсно, все ж таки, адже*.

Порівняємо використання дієслів *to be, to have, to do* як смислових дієслів, дієслова-зв'язки, модального дієслова та допоміжного дієслова:

1) як смислове дієслово [6]:

My book is on the table.	Моя книга на столі.
--------------------------	---------------------

I have a nice family.	У мене чудова сім'я.
-----------------------	----------------------

I do my morning exercises every day.	Кожен день я роблю зарядку.
--------------------------------------	-----------------------------

2) як дієслово-зв'язка:

Great Britain is a constitutional monarchy.

Велика Британія – конституційна монархія.

3) як модальне дієслово:

What am I to do? Where am I to do? – Що мені робити? Куди мені йти?

You don't have to do there. – Вам не потрібно йти туди.

4) як допоміжне дієслово:

I am watching TV now. – Зараз я дивлюся телевизор.

His lectures are attended by all the students. – Його лекції відвідують всі студенти.

I've had my meals already. – Я вже поїла.

Do you smoke? – Ти палиш?

Do you study English or French at the University? – Ти вивчаєш англійську чи французьку мову в університеті?

Висновки. Отже, проаналізувавши значення, ролі, функції дієслів *to be, to have, to do*, можемо зробити такі висновки: немає єдиного універсального способу перекладу, надзвичайно важливим є поєднання знань рідної та іноземної мов, вміння, досвіду і звичайного перекладацького чуття у процесі перекладу дієслів *to be, to have, to do*.

Бачимо, що багато проблем у курсі «Основи перекладу» залишаються сьогодні недостатньо дослідженими. Важливим буде вивчення сталих фраз і конструкцій із дієсловами *to be, to have, to do* і їхнього перекладу українською мовою.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Голикова Ж.А. Перевод с английского на русский = Learn to Translate by Translating from English into Russian : учебное пособие. Москва : Новое знание, 2004. 287 с.
2. Казакова Т.А. Практические основы перевода : учебное пособие. Санкт-Петербург : Наука, 2001. 230 с.
3. Комиссаров В.Н. Общая теория перевода : учебное пособие. Москва : Знание, 2000. 182 с.

4. Комиссаров В.Н. Теория перевода (лингвистические аспекты) : учебник. Москва : Высшая школа, 1990. 253 с.
5. Морозов М.М. Пособие по переводу. Москва : Знание, 1956. 160 с.
6. Основи перекладу: граматичні та лексичні аспекти / за ред. В.К. Шпака. Київ : Знання, 2007. 310 с.

УДК 811.133.1'25:791

DOI <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2021.18.34>

СТРАТЕГІЇ ПЕРЕКЛАДУ ФРАНКОМОВНИХ НАЗВ КІНОФІЛЬМІВ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

TRANSLATION STRATEGY OF FRENCH-LANGUAGE FILM TITLES INTO UKRAINIAN

Гуз О.П.,

orcid.org/0000-0002-2058-1477

*старший викладач кафедри романських мов та інтерлінгвістики
Волинського національного університету імені Лесі Українки*

Хірочинська О.І.,

orcid.org/0000-0002-2441-2654

*старший викладач кафедри романських мов та інтерлінгвістики
Волинського національного університету імені Лесі Українки*

У статті досліджено основні стратегії перекладу франкомовних назв кінофільмів українською мовою. На основі аналізу праць вітчизняних і зарубіжних науковців виокремлено основні функції назв кінофільмів. Названо найважливіші чинники, які мають вплив на переклад назви фільму з однієї мови іншою. Виявлено проблеми та труднощі перекладу франкомовних назв кінофільмів українською мовою. Перераховано основні помилки, які виникають під час перекладу назв фільмів. Скомпоновано дослідницьку базу оригінальних назв художніх фільмів. Розглянуто переклади франкомовних назв українською мовою, проаналізовано основні стратегії такого перекладу. Зазначено, що перекладачі найчастіше користуються такими способами перекладу, як дослівний (прямий), трансформація, цілісна заміна. Наведено конкретні приклади до кожного способу перекладу. Проведено порівняльно-зіставний аналіз оригінальних назв і їх українських еквівалентів. Вказано, що здебільшого франкомовні назви, які перекладаються за допомогою дослівного перекладу, містять: назви професій і соціальний стан головних героїв; імена та прізвища головних персонажів; біографічні назви; назви, що позначають сімейні й особисті стосунки героїв фільму з іншими персонажами; назви, які містять філософські й абстрактні поняття. Під час аналізу стратегії трансформації виявлено, що україномовні перекладачі часто вдаються до лексико-семантичних, граматичних, синтаксичних трансформацій, які відображаються в таких перекладацьких прийомах, як додавання, опущення та вилучення. Показано на конкретних прикладах, що стратегія цілісної заміни назв франкомовних фільмів насамперед простежується у комедіях, любовних мелодрамах, у яких показані стереотипні суспільні упередження, порушуються теми сімейних стосунків, висміюються недоліки французького суспільства. Зроблено висновок про те, що вибір стратегії залежить від вихідної назви фільму, лінгвокультурного навантаження, жанру фільму, глядацької аудиторії та маркетингових стратегій.

Ключові слова: переклад, стратегія, назва фільму, французька мова, українська мова.

The article deals with the main strategies of translation of French-language film titles into Ukrainian. Based on the analysis of the works of domestic and foreign scientists, the main functions of film titles are singled out. The most important factors that influence the translation of the title of the film from one language to another are named. Problems and difficulties of translating French-language film titles into Ukrainian have been identified. The main mistakes that occur when translating movie titles are listed. The research base of original titles of feature films is composed. Translations of French names into Ukrainian are reviewed. The main translation strategies of the French films titles into Ukrainian are analyzed. It is noted that translators most often use the following methods of translation: literal (direct), transformation, holistic replacement. Specific examples for each method of translation are given. A comparative analysis of the original names and their Ukrainian equivalents was performed. It is stated that mostly French-language names, which are translated by literal translation, contain: names of professions and social status of the main characters; names and surnames of the main characters; biographical names; names that denote the family and personal relationships of the film's characters with other characters; names that contain philosophical and abstract concepts. The analysis of the transformation strategy revealed that Ukrainian-language translators often resort to lexical-semantic, grammatical, syntactic transformations, which are reflected in such translation techniques as addition, omission and deletion. It is shown by concrete examples that the strategy of integral replacement of the names of French-language films is first of all observed in comedies, love melodramas,